

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, https://www.finarbitr.cz

Navrhovatel

Instituce I

Generali Pojišťovna a.s.
IČO 618 59 869
Bělehradská 299/132
120 00 Praha 2

Instituce II

Swiss Life Select Česká republika s.r.o.
IČO 634 80 191
Holandská 859/3
639 00 Brno

Č. j. FA/SR/ZP/751/2015 - 14

Praha 13. 3. 2019

N á l e z

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 9. 9. 2015 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci I a Instituci II, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, o navrácení pojistné smlouvy č. ■ do stavu před její změnou ke dni 1. 4. 2013 a vrácení poměrné části pojistného, takto:

Návrh se podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.

Odůvodnění:

1 Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Navrhovatel se domáhá určení, že změna pojistné smlouvy v podobě zvýšení pojistného, kterou si Navrhovatel a Instituci I sjednali prostřednictvím Instituce II, je neplatná, a domáhá se vrácení částky odpovídající součtu částek uhrazených na pojistném převyšujících původní výši pojistného, protože ho podřízený pojišťovací zprostředkovatel jednající za Instituci II jako pojišťovacího zprostředkovatele při změně pojistné smlouvy uvedl v omyl.

Finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel dne 3. 3. 2009 podepsal návrh na uzavření pojistné smlouvy o investičním životním pojištění Future s počátkem pojištění od 1. 4. 2009 (dále jen „Návrh na uzavření pojistné smlouvy“), který Instituce I dne 25. 3. 2009 akceptovala vystavením pojistky jako pojistnou smlouvu č. ■ (dále jen „Pojistná smlouva“). Finanční arbitr nezjistil, že by se nedílnou součástí Pojistné smlouvy nestaly všeobecné pojistné podmínky pro soukromé pojištění osob (VPP POS 2005/1) a zvláštní pojistné podmínky pro investiční životní pojištění (ZPP IŽP 2007/01); (dále jen „Zvláštní pojistné podmínky“), protože Návrh na uzavření pojistné smlouvy obsahuje Navrhovatelem podepsané prohlášení: *„Potvrzuji, že jsem převzal/a a před uzavřením pojistné smlouvy jsem byl/a seznámen/a se zněním všeobecných pojistných podmínek pro soukromé pojištění osob VPP POS 2005/01, zvláštních pojistných podmínek pro investiční životní pojištění ZPP IŽP 2007/01...“*.

Pojistná smlouva je smlouvou o životním pojištění ve smyslu § 54 a násl. zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších

předpisů (dále jen „zákon o pojistné smlouvě“), resp. ve znění účinném v době uzavření Pojistné smlouvy.

Ze shromážděných podkladů finanční arbitr nezjistil, že by Navrhovatel Pojistnou smlouvu neuzavřel jako spotřebitel, tedy fyzická osoba, která nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti, jak ho definují hmotněprávní předpisy. Navrhovatel jako spotřebitel může být účastníkem řízení před finančním arbitrem, neboť jsou splněny podmínky stanovené v § 1 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 3 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi.

Finanční arbitr z obchodního rejstříku zjistil, že Instituce je pojišťovnou a podle Pojistné smlouvy i pojistitelem, může tedy být účastníkem řízení před finančním arbitrem, neboť jsou splněny podmínky stanovené v § 1 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 3 odst. 1 písm. e) zákona o finančním arbitrovi.

Finanční arbitr z obchodního rejstříku zjistil, že Instituce II je samostatný zprostředkovatel dle zákona o distribuci pojištění, může tedy být účastníkem řízení před finančním arbitrem, neboť jsou splněny podmínky stanovené v § 1 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 3 odst. 1 písm. e) zákona o finančním arbitrovi.

K rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí I a Institucí II je finanční arbitr příslušný, neboť se jedná o spor mezi spotřebitelem a pojistitelem při distribuci životního pojištění nebo při výkonu práv a plnění povinností ze životního pojištění ve smyslu § 1 odst. 1 písm. e) zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, dána pravomoc českých soudů.

3 Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatel se cítí podvedený podřízeným pojišťovacím zprostředkovatelem ■ (dále jen „Podřízený pojišťovací zprostředkovatel“), kterému věřil, a tvrdí, že Podřízený pojišťovací zprostředkovatel jednal za účelem vlastního zisku, když doporučil Navrhovateli zvýšit pojistné na Pojistné smlouvě z 300 Kč na 1.500 Kč měsíčně.

Navrhovatel tvrdí, že při jednání s Podřízeným pojišťovacím zprostředkovatelem požadoval takové uložení peněz, aby k nim měl kdykoliv přístup, a to i za cenu jejich nižšího zhodnocení a že o tom existuje záznam v Zápisu ze schůzky.

Navrhovatel připouští, že si měl dobře přečíst, co podepisuje, protože neznalost neomlouvá, ale namítá, že právě proto, že problematice nerozuměl, spolupracoval s Podřízeným pojišťovacím zprostředkovatelem.

Navrhovatel si pro časový odstup nevzpomíná, na co konkrétně se při sjednání změny Pojistné smlouvy Podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele ptal, ani na jeho odpovědi.

Navrhovatel dovozuje, že Podřízený pojišťovací poradce jednal s vidinou vysoké provize a nyní už ví, že jeho prostředky mohly být investovány jiným způsobem.

Navrhovatel tvrdí, že díky novému finančnímu poradci pochopil, že investice by pro něj byly lepším řešením.

Navrhovatel namítá, že nechce řešit v řízení před finančním arbitrem „*třicetikorunové poplatky a stokorunové pojistné na smrt.*“ Navrhovatel dále tvrdí, že „*vy dobře víte, že prázdné investičko je proti vší logice.*“

5 Tvrzení Instituce I

Instituce I namítá, že se nelze účinně dovolat relativní neplatnosti právního úkonu pro omyl, nejedná-li se o omyl podstatný a omluvitelný, což není případ Navrhovatele. Pokud Navrhovatel nechápal důvod zvýšení pojistného, měl se na Instituci I obrátit s žádostí o podrobnější rozbor Pojistné smlouvy a vyžádat si nástin nároků, které mu z Pojistné smlouvy mohou vyplývat. Instituce I odkazuje na rozhodnutí Ústavního soudu v nálezu III. ÚS 3725/13, příp. Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2010, sp. zn. 1201/2009, přičemž z těchto dovozuje, spotřebitel je jako smluvní strana povinen přistupovat obezřetně a odpovědně k uzavírání smluv o finančních službách.

Instituce I argumentuje, že zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „starý občanský zákoník“), a zákon o pojistné smlouvě klade požadavky na obě strany právního vztahu, nikoliv pouze na pojistitele, byť tento je v silnějším postavení oproti pojistníkovi.

Instituce I odkazuje, že Navrhovatel byl ve Zvláštních pojistných podmínkách poučen, že v případě předčasného ukončení pojištění se vyplácí odkupné, jehož výše je mj. závislá na nákladech spojených se vznikem a správou pojistné smlouvy; konkrétní způsob výpočtu je pak uveden v Produktovém sešitu v části Odkupní koeficienty.

Instituce I odkazuje, že Navrhovatel nepopírá, že měl při uzavření Pojistné smlouvy smluvní dokumentaci k Pojistné smlouvě, měl tedy možnost se s ní seznámit, a u Instituce I případně ověřit, zda změna Pojistné smlouvy odpovídá jeho představám. Navrhovatel podpisem Návrhu na změnu Pojistné smlouvy opakovaně potvrdil, že je s dokumenty k Pojistné smlouvě seznámen. Instituce I nemohla ze Zápisu ze schůzky seznat, že zvýšení pojistného není v souladu se zájmy Navrhovatele.

Instituce I namítá, že Navrhovatel nepředložil v řízení žádné důkazy, ze kterých by vyplývalo, že byl při podpisu Návrhu na změnu Pojistné smlouvy v omylu a Instituce I neměla žádný důvod Návrhu na změnu Pojistné smlouvy akceptovat.

Instituce I vznáší námitku promlčení vůči nárokům, které by finanční arbitr v souvislosti s návrhem Navrhovatele mohl dovodit.

7 Tvrzení Instituce II

Instituce II považuje návrh Navrhovatele za nedůvodný. Instituce II argumentuje, že Navrhovateli byly Podřízeným pojišťovacím zprostředkovatelem poskytnuty s dostatečným předstihem před uzavřením Pojistné smlouvy pojistné podmínky a Navrhovatel prohlásil, že Návrh na uzavření Pojistné smlouvy odpovídá jeho pojistnému zájmu a pojistným potřebám.

Instituce dovozuje, že proto Podřízený pojišťovací zprostředkovatel vyhodnotil, že je pro Navrhovatele zbytečné mít 3 životní pojištění a doporučil zrušit pojištění Kooperativa 4BN a finanční prostředky z něj přeměřovat do již běžícího produktu Instituce I.

8 Jednání o smíru

Finanční arbitr v souladu s § 1 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi vyzval účastníky řízení ke smírnému vyřešení sporu. Smírného řešení se nepodařilo finančnímu arbitrovi dosáhnout.

9 Právní posouzení

Finanční arbitr podle § 12 odst. 1 a 3 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy. Finanční arbitr při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné podklady.

Finanční arbitr při rozhodování aplikuje rozhodné psané právo, posuzuje všechny shromážděné podklady samostatně i ve vzájemné souvislosti s přihlédnutím k předmětu projednávaného sporu. Finanční arbitr se tam, kde je to možné, opírá a odvolává na relevantní ustálenou judikaturu obecných soudů nebo Ústavního soudu. Finanční arbitr tak činí proto, aby jeho rozhodnutí bylo věcně a právně správné a přesvědčivé pro obě strany sporu, a zároveň i pro soud, který bude případně na základě žaloby kterékoli strany sporu rozhodnutí finančního arbitra přezkoumávat, rozhodnutí finančního arbitra jako správné potvrdil a žalobu proti němu zamítl.

Předmětem sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je nárok Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení ve výši 60.959 Kč, resp. ve výši částky odpovídající součtu částek uhrazených na pojistném převyšujících původní výši pojistného, protože zvýšení pojistného na základě Návrhu na změnu Pojistné smlouvy je neplatné pro omyl Navrhovatele při jeho sjednání.

9.1 *Skutková zjištění*

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů zjistil, že

- a) Navrhovatel a Instituce I uzavřeli Pojistnou smlouvu s počátkem pojištění od 1. 4. 2009, pojistnou částkou pro případ smrti 200.000 Kč a měsíčním pojistným 400 Kč, z čehož částka 100 Kč připadla na úrazové připojištění;
- b) s účinností ke dni 1. 2. 2012 si Navrhovatel a Instituce I prostřednictvím Instituce II sjednali změnu Pojistné smlouvy spočívající ve zrušení úrazového připojištění za současného snížení pojistného o 100 Kč na 300 Kč;
- c) dne 14. 2. 2013 podepsal Navrhovatel Návrh na změnu Pojistné smlouvy spočívající v navýšení běžného pojistného na 1.500 Kč, a to na základě návrhu řešení předloženého Podřízeným pojišťovacím zprostředkovatelem; návrh na změnu Pojistné smlouvy akceptovala Instituce I dne 12. 3. 2013;
- d) resp. nezjistil, že by pojištění sjednané Pojistnou smlouvou, resp. na základě Návrhu na změnu Pojistné smlouvy zaniklo.

9.2 *Rozhodná právní a smluvní úprava*

Pojistnou smlouvu uzavřeli Navrhovatel a Instituce za účinnosti zákona o pojistné smlouvě a starého občanského zákoníku. Podle § 1 odst. 2 zákona o pojistné smlouvě platí, že „[n]ejsou-li některá práva a povinnosti účastníků soukromého pojištění upravena tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem, řídí se občanským zákoníkem.“

S účinností od 1. 1. 2014 nahradil zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nový občanský zákoník“), starý občanský zákoník a v oblasti poskytování soukromého pojištění i zákon o pojistné smlouvě, když podle § 3028 odst. 1 nového občanského zákoníku platí, že se tímto zákonem (novým občanským zákoníkem) „řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti“ a podle odstavce 3 platí, že se právní poměry, na které se nevztahuje odstavec druhý (práva osobní, rodinná a věcná) a „vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona“ řídí dosavadními právními předpisy, tedy zákonem o pojistné smlouvě a starým občanským zákoníkem.

Podle § 3036 nového občanského zákoníku platí, že se podle dosavadních právních předpisů až do svého zakončení posuzují i lhůty a doby, které začaly běžet přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

Návrh na změnu Pojistné smlouvy obsahuje prohlášení, že „Potvrzují, že jsem se před sepsáním Návrhu na změnu pojistné smlouvy seznámila se zněním všeobecných pojistných podmínek pro soukromé pojištění osob VPP POS 2005/01, zvláštních pojistných podmínek pro investiční životní pojištění ZPP IŽP 2007/01...“.

9.3 Námitka promlčení

Před posouzením sporných nároků Navrhovatele musel finanční arbitr posoudit důvodnost námítky promlčení, kterou vznesla Instituce I.

Pokud se totiž nárok Navrhovatele ukáže jako promlčený, nebude účelné zjišťovat nárok samý, resp. posuzovat jednotlivé namítané důvody neplatnosti Pojistné smlouvy, když by následně finanční arbitr uplatněný nárok Navrhovateli nemohl pro vznesenou námitku promlčení přiznat.

Finanční arbitr v této souvislosti odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 29. 8. 2007, sp. zn. 26 Odo 683/2006, že „[n]elze totiž přehlédnout, že podle ustálené judikatury (srov. stanovisko bývalého Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 26. dubna 1983, zn. Sc 2/83, uveřejněné pod č. 29 v sešitě č. 9 - 10 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, od něhož soudní praxe dosud odklon nezaznamenala) dovolá-li se dlužník odůvodněně námítky promlčení, soud žalobu zamítne, aniž by zkoumal, zda uplatňované právo věřitele vůbec existuje či nikoliv“.

Finanční arbitr odkazuje i na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. 33 Odo 896/2006, že „[D]ovolá-li se účastník občanského soudního řízení promlčení, nemůže soud promlčené právo (nárok) přiznat; návrh na zahájení řízení v takovém případě zamítne. Jestliže je v řízení uplatněna námitka promlčení, je na soudu, aby se v souladu se zásadou hospodárnosti řízení obsaženou v § 6 o. s. ř. přednostně zabýval otázkou promlčení práva, pokud to vede rychleji a účinněji k vydání rozhodnutí ve věci samé, a nikoliv nárokem samým.“ Finanční arbitr nevylučuje, že v některých případech může být účelnější zabývat se podstatou uplatněného nároku před posouzením námítky promlčení, jde však spíše o případy, kdy je nárok zjevně nedůvodný (srov. rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 28. 6. 2016, sp. zn. IV. ÚS 2207/14, kde Ústavní soud nezjistil příčinnou souvislost mezi porušením právní povinnosti a vznikem škody, považoval tedy za nadbytečné zabývat se promlčením nároku, když nárok sám nebyl dán).

Finanční arbitr odkazuje i na závěry Nejvyššího soudu ČSSR ve stanovisku ze dne 26. 4. 1983, sp. zn. Sc 2/83, že „Účelem občanského soudního řízení týkajícího se práva na náhradu škody je totiž rozhodnout na základě účelně a hospodárně zjištěného skutkového stavu, zda lze žalobnímu nároku vyhovět či nikoli, tedy rozhodnout, zda právo na náhradu škody je soudně vynutitelné. Je-li tato vynutitelnost odvrácena důvodnou námitkou promlčení, nemůže být již z tohoto důvodu uplatněné právo na náhradu škody soudem přiznáno. Zásada hospodárnosti řízení musí vést v takovém případě soud k tomu, aby se přednostně zabýval jen otázkou promlčení práva, pokud to vede rychleji a účinněji k vydání rozhodnutí ve věci samé. Opačný závěr by znamenal, že by soud měl provádět důkazy ohledně odpovědnosti za škodu nebo její výše přesto, že by bylo zjištěno, že by právo na náhradu škody, pokud by bylo dáno, bylo promlčeno. Soud by tedy měl provádět svědecké, znalecké a jiné dokazování a tím případně zvyšovat náklady řízení jenom proto, aby v odůvodnění svého rozhodnutí mohl uvést, že pro promlčení zamítá přesně zjištěné právo na náhradu škody, popřípadě uvést přesnou výši této škody. Výsledek, tedy zamítnutí žaloby pro promlčení práva na náhradu škody, by ovšem byl stejný. Takový postup by byl v rozporu s ustanovením § 6 o.s.ř., zejména se zásadou hospodárnosti řízení vyplývající z tohoto ustanovení.“

9.4 Promlčení práva dovolat se relativní neplatnosti změny Pojistné smlouvy

Podle § 49a starého občanského zákoníku platí, že „[p]rávní úkon je neplatný, jestliže jej jednající osoba učinila v omylu, vycházejícím ze skutečnosti, jež je pro jeho uskutečnění rozhodující, a osoba, které byl právní úkon určen, tento omyl vyvolala nebo o něm musela vědět. Právní úkon je rovněž neplatný, jestliže omyl byl touto osobou vyvolán úmyslně. Omyl v pohnutce právní úkon neplatným nečiní.“ Současně podle § 40a starého občanského zákoníku platí, že „[j]de-li o důvod neplatnosti právního úkonu podle ustanovení § 49a [...] považuje se právní úkon za platný, pokud se ten, kdo je takovým úkonem dotčen, neplatnosti právního úkonu nedovolá“.

Nejvyššího soud v rozhodnutí ze dne 19. 10. 2010, sp. zn. 30 Cdo 2929/2009, současně dovodil, že „Právo dovolat se tzv. relativní neplatnosti - jak se podává z ustálené judikatury soudů - podléhá promlčení (srov. též Závěry na str. 424 a násl.). Promlčecí doba je tříletá a běží ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé (§ 101 obč. zák.). To, že se věřitel o vzniku svého práva nedozvěděl, nemá podle soudní praxe pro počátek běhu objektivní promlčecí doby vliv (nejde totiž o subjektivní promlčecí dobu podle § 106, 107 obč. zák.). V judikatuře se rovněž ustálil právní názor, že promlčecí doba podle ustanovení § 101 občanského zákoníku začíná běžet "vždy dnem, kdy došlo k uzavření právního úkonu, a to i při právních úkonech, které ke své účinnosti vyžadují rozhodnutí příslušného orgánu nebo registraci státním notářstvím.“

Navrhovatel se tedy v tomto případě mohl dovolat relativní neplatnosti změny Pojistné smlouvy dnem následujícím po dni jejího sjednání, tedy po dni, ve kterém Instituce I akceptovala Návrh na změnu Pojistné smlouvy. Návrh na změnu Pojistné smlouvy akceptovala Instituce I dne 12. 3. 2013, což vyplývá z pojistky datované téhož dne. Právo Navrhovatele dovolat se relativní neplatnosti změny Pojistné smlouvy se tedy promlčelo dne 12. 3. 2016.

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů dovozuje, že se Navrhovatel u Instituce I řádně dovolal neplatnosti Návrhu na změnu Pojistné smlouvy v návrhu na zahájení řízení před finančním arbitrem, ve kterém projevuje vůli nebýt změnou Pojistné smlouvy vázán a žádá vrácení všech na pojistném zaplacených prostředků po navýšení pojistného, a který finanční arbitr doručil Instituci I dne 2. 12. 2015,

Navrhovatel tedy právo dovolat se relativní neplatnosti změny Pojistné smlouvy ze dne 14. 2. 2013 vykonal Navrhovatel včas a námitka promlčení vznesená Instituci I tak není důvodná.

9.5 Omyl

Navrhovatel směřuje ve své argumentaci k tvrzení omylu na jeho straně při podání Návrhu na změnu Pojistné smlouvy, trvá však na tom, že bezdůvodné obohacení by měl vydat Podřízený pojišťovací zprostředkovatel; výši bezdůvodného obohacení spatřuje Navrhovatel v částkách navýšeného pojistného, které na Pojistnou smlouvu zaslal po změně, kterou provedl na doporučení Podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele. Současně však Navrhovatel explicitně vylučuje, že by požadoval náhradu škody.

Finanční arbitr postupoval podle § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 37 odst. 1 správního řádu, když posoudil návrh Navrhovatele podle jeho obsahu a jím předložených podkladů, a dovozuje, že Navrhovatel se v řízení domáhá vůči Instituci I vydání bezdůvodného obohacení z neplatné změny Pojistné smlouvy, protože ji Navrhovatel provedl v omylu. Navrhovatel nevznáší žádný nárok vůči Instituci II, byť ji ve svém návrhu označil jako pasivně legitimovaný subjekt, neboť náhradu škody za škodu způsobenou Podřízeným pojišťovacím výslovně vylučuje.

Pokud jde o tvrzení Navrhovatele, že si nepamatuje, jak konkrétně probíhalo jednání s Podřízeným pojišťovacím zprostředkovatelem („Vzhledem k tomu, že uzavření výše zmíněné smlouvy došlo již před dvěma a půl lety, bohužel si nepamatuji konkrétní otázky a odpovědi pana ■“), pouze, že po přijetí informace, že z navýšeného pojistného se vyplácí Podřízenému pojišťovacímu zprostředkovateli provize, se považuje za uvedeného v omyl („Nyní už víme, že chybějící peníze šly na poplatky pojišťovně a hlavně na provizi panu ■ a proto posíláme tuto stížnost...Při spolupráci s novým finančním poradcem jsme pochopili rozdíl mezi IŽP a investicemi, které by pro nás, dle našeho nynějšího názoru, bylo vhodnějším řešením...“).

Jde tedy o to, jakým způsobem Navrhovatel mohl a měl rozumně vnímat jemu poskytované informace ve vztahu k následně fakticky provedené změně Pojistné smlouvy, byť tvrzení Navrhovatele o tom, jak mu vysvětlil změnu Pojistné smlouvy Podřízený pojišťovací zprostředkovatel, chybí.

Finanční arbitr tedy musel vycházet při právním posouzení případného právního omylu Navrhovatele ze shromážděných podkladů, z dokumentace k Pojistné smlouvě, zejména Zvláštních pojistných podmínek.

Při posuzování sporu musí finanční arbitr na Navrhovatele pohlížet jako na tzv. průměrného spotřebitele, definice průměrného spotřebitele je explicitně obsažena například v bodu 18 preambule směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (dále jen „směrnice o nekalých obchodních praktikách“). Průměrným spotřebitelem se rozumí spotřebitel, který má dostatek informací a je v rozumné míře pozorný a opatrný, s ohledem na sociální, kulturní a jazykové faktory. Shodné pojetí převzal i Nejvyšší soud České republiky v rozsudku ze dne 30. 5. 2007, sp. zn. 32 Odo 229/2006, nebo v rozsudku ze dne 30. 10. 2009, sp. zn. 23 Cdo 1057/2009.

Průměrný spotřebitel ví, že smlouvou vzniká závazný právní vztah, s nímž jsou spojeny povinnosti stran smlouvy. Průměrný spotřebitel proto smluvní dokumenty, které ho zavazují, čte, čímž zjišťuje jejich obsah, a to před jejich podpisem, protože se nechce zavázat k nezamýšleným povinnostem a zároveň pochopitelně chce znát obsah svých povinností i práv, aby věděl, co může a co musí.

Navrhovatel uzavřel s Institucí I Pojistnou smlouvu v roce 2009, měl již 4 roky před podáním Návrhu na změnu Pojistné smlouvy k dispozici veškerou smluvní dokumentaci, která upravovala vzájemný vztah mezi ním a Institucí jako mezi stranami Pojistné smlouvy.

Nejvyšší soud České republiky ze dne 19. 12. 2002 rozhodnutí 30 Cdo 1251/2002 dovodil, že „V případě, že se jedná o osobu omylu ve smyslu ustanovení § 49a obč. zák. dovolává podle ustanovení § 40a obč. zák., je třeba uvážit, zda se jedná též o omyl tzv. omluvitelný či naopak o omyl neomluvitelný... o omyl, který lze omluvit, nepůjde tehdy, měla-li jednat, a omylu se pak dovolávající osoba, možnost se takovému omylu vyhnout vlastní pečlivostí při seznání skutečností pro uskutečnění právního úkonu rozhodujících.....nelze totiž akceptovat možnost, že by se bylo lze účinně dovolat neplatnosti pro omyl podle ustanovení § 49a o. z. za situace, kdy by omylu se dovolávající osoba zanedbala pro ni ve věci objektivně existující možnost přesvědčit se o pravém stavu věci, a bez příčiny se ve svém úsudku nechala mylně ovlivnit případnými dojmy, náznaky řešení, resp. hypotézami o vlastnostech předmětu zamýšleného právního úkonu.“ (srov.).

Dokument Informace pro klienta, který je součástí Produktového sešitu a jehož kopii Navrhovatel sám finančnímu arbitrovi předložil, obsahuje základní povinné informace o parametrech sjednávaného pojištění, a to včetně rizikovitosti, tj. přenos rizika ztráty hodnoty

investice na straně pojistníka, potažmo pojištěného. Rozhodná je v tomto směru především informace v textu částečně označená tučným písmem: „**[p]ojistitel negarantuje žádnou minimální výši výnosu. Riziko možných cenových výkyvů jednotlivých fondů nese v plné míře pojistník. Aktuální hodnotou podílových jednotek (investice) je součin počtů podílových jednotek evidovaných na podílovém účtu pojistníka a aktuální (v daném okamžiku platné) nákupní ceny.**“ Uvedená informace obsahují pojistný a rizikový charakter Pojistné smlouvy, resp. její investiční charakter.

Z obsahu Pojistné smlouvy samotné lze zjistit skutečné vlastnosti sjednávaného produktu, resp. smluvní obsah, tak jak jej interpretuje Instituce, tedy že jde o produkt fakticky rozlišitelný čistě na dvě části, tj. investiční a rizikovou, tedy nikoli jako jakousi formu ukládání peněžních prostředků s okamžitou likviditou. Rovněž fakt, že pojistné je významně zatíženo poplatky spojenými se vznikem Pojistné smlouvy a případnou změnou Pojistné smlouvy ve smyslu zvýšení pojistného plyne ze smluvních ujednání, zejména Výtahu ze sazebníku poplatků a Navrhovatel proto bez ohledu na charakter Pojistné smlouvy jako takové musel seznat, že vložené prostředky, ať už jsou jím subjektivně vnímány jako vklad, pojistné, či de facto investiční zákaznický majetek, svoji funkci při daném finančním umístění splní pouze ve výši očištěné o tyto poplatky.

Výše poplatků pak vyplývá mimo jiné z Výtahu ze sazebníku, kde je uvedena jak strhávaná hodnota 7% ročních počátečních nákladů z počátečních jednotek, výše měsíčního správního poplatku 30 Kč, rozdíl mezi nákupní a prodejní cenou podílových jednotek ve výši 5% a hodnoty odkupních koeficientů v závislosti na okamžiku ukončení pojištění, vč. postup stanovení odkupní hodnoty (tj. zejména uplatnění odkupu a poplatků na kapitálové hodnotě), přičemž způsob pravidelného uplatnění poplatků, resp. částek uplatňovaných na vrub pojistného účtu je rozveden v čl. 12 Poplatky Zvláštních pojistných podmínek. Zvláštní pojistné podmínky dále v čl. 9 a 10 upravují podmínky výplaty odkupného a částečného odkupu, který lze provést až po dvou letech od počátku pojištění, a to pouze za předpokladu, že je vytvořena dostatečná odkupní hodnota, zejména s ohledem na uplatněné poplatky, konzumované rizikové pojistné, resp. hodnotu počátečních a akumulovaných jednotek.

Ve Výtahu ze sazebníku poplatků pak k otázce počátečních nákladů vedle tabulky konkrétních odkupních koeficientů a praktického příkladu jejich uplatnění stojí, že *[d]ojde-li k předčasnému ukončení (odkupu) pojištění v době, kdy nejsou všechny nesplacené počáteční náklady vyúčtovány, vyplácí se podíl aktuální hodnoty zbývajících počátečních jednotek. Ten představuje příslušný odkupní koeficient v závislosti na zbývajících letech uvedených v tabulce 1.*“ Ze smluvních ujednání tak vyplývá uplatnění celkové srážky počátečních nákladů na vrub pojistného účtu dané odkupním koeficientem v případě zániku pojištění mimo pojistné plnění.

Ač smluvní dokumentace představuje rozsáhlý soubor informací (Návrh pojistné smlouvy, Všeobecné pojistné podmínky, Zvláštní pojistné podmínky, Informace pro klienta), bylo jeho povinností se s ní seznámit – Navrhovatel svým podpisem na Návrhu na uzavření pojistné smlouvy ostatně stvrdil, že se se smluvní dokumentací seznámil. Při řádném studiu smluvní dokumentace mohl a měl Navrhovatel rozpoznat, že se nejedná o produkt s okamžitou dostupností všech vložených peněžních prostředků. Již z Návrhu pojistné smlouvy, který sám sebe označuje jako pojistný a investiční produkt, mohl a měl Navrhovatel dovodit, že primárním posláním takového produktu není výhradně kumulace finanční rezervy, ale životní pojištění spojené s investičním prvkem.

Finanční arbitr zjistil, že v čl. 12 odst. 2 Zvláštních pojistných podmínek si Navrhovatel a Instituce sjednali „*Poplatky*“

2. Za účelem krytí nákladů souvisejících s uzavřením pojistné smlouvy (dále jen „počáteční náklady“) sráží pojistitel u pojištění s běžným pojistným na konci každého pojistného roku pojistitelem stanovené procento počátečních jednotek z celkového množství počátečních

jednotek, a to do konce pojistné doby, nejvýše však po dobu stanovenou pojistitelem. U pojistných smluv s jednorázovým pojistným sráží pojistitel na konci každého pojistného roku pojistitelem stanovené procento počátečních jednotek z celkového množství počátečních jednotek, a to do konce pojistné doby, nejvýše však po dobu stanovenou pojistitelem. Aktuální a maximální výše těchto nákladů je uvedena v sazebníku poplatků a Informacích pro klienta.“

Počáteční jednotky upravuje čl. 2 písm. g) a h) Zvláštních pojistných podmínek následovně: *„Pro účely sjednávajícího pojištění platí toto vymezení pojmů: počáteční jednotky: po uzavření pojistné smlouvy s běžně placeným pojistným, resp. po navýšení pojistného během trvání pojistné smlouvy pojistník alokuje část pojistného do počátečních podílových jednotek, není-li ve smlouvě ujednáno jinak. Částka potřebná k vytvoření počátečních jednotek dle kalkulačních zásad pojistitele se vypočítá jako dvojnásobek ročního pojistného placeného za investiční životní pojištění a doplňkové životní pojištění platné při sjednání smlouvy, resp. při navýšení pojistného. Pro nakupování počátečních jednotek se při každé platbě pojistného použije část pojistného placeného za investiční životní pojištění a doplňkové životní pojištění. K nakupování bude docházet tak dlouho, dokud se nenakoupí celá částka potřebná pro nákup počátečních podílových jednotek. U smluv s jednorázovým pojistným odpovídá výše počátečních jednotek celému jednorázovému pojistnému; h) akumulačními jednotkami jsou podílové jednotky nakoupené zaplacením mimořádného pojistného nebo běžného pojistného, které nejsou počátečními jednotkami“.*

Důvod, proč je v čl. 2 písm. g) Zvláštních pojistných podmínek použita formulace „část pojistného“ je tedy ten, že tato formulace míří nejen na pojistné placené po uzavření nové pojistné smlouvy, ale i na zvýšení pojistného a v případě zvýšení pojistného platí, že počáteční jednotky se nakupují jen z navýšeného pojistného, tj. počáteční jednotky se nakupují pouze z části pojistného, což je zdůrazněno rovněž čl. 7 odst. 3 Zvláštních pojistných podmínek: *„Pojistník může písemně požádat o zvýšení běžného pojistného k datu splatnosti následného pojistného. Při zvýšení pojistného dochází z navýšeného pojistného za investiční životní pojištění a doplňková životní pojištění k nakupování počátečních jednotek.“*

Nákupu počátečních jednotek se věnuje i ustanovení pojistných podmínek v části Odkupní koeficienty počátečních jednotek pro tarif Z67 – pro odkup smlouvy *„Z části pojistného zaplaceného v prvním a ve druhém roce pojištění, stejně jako z části navýšeného pojistného, se nakupují tzv. počáteční podílové jednotky. Z těchto jednotek jsou průběžně strhávány počáteční náklady spojené s uzavřením pojistné smlouvy, proto tyto jednotky nelze v průběhu pojištění vybrat. V případě, že v době navýšení nebudou pokryty předcházející počáteční náklady, bude pro úhradu předcházejících i nově vzniklých počátečních nákladů použita celá část pojistného, ze kterého vzniká nárok na počáteční náklady.“*

Ze shromážděných podkladů finanční arbitr zjistil, že Instituce I za pojistné placené první dva roky za investiční životní pojištění nakupovala počáteční jednotky, poté je také nakupovala za počáteční jednotky, které vznikly zvýšením pojistného z 300 Kč na 1.500 Kč. Podle Sazebníku poplatků, kde si Navrhovatel a Instituce sjednali výši srážených počátečních nákladů ve výši 7 % za rok, to pak v praxi to znamená, že Instituce I po dobu dvou let od účinnosti Návrhu na změnu Pojistné smlouvy nakupovala každý měsíc počáteční jednotky za částku 1.200 Kč a v současnosti z těchto jednotek srážela 7 % ročně jako poplatek za úhradu počátečních nákladů.

Finanční arbitr současně nezjistil, že by smluvní ujednání o počátečních jednotkách bylo neurčité nebo nesrozumitelné.

Finanční arbitr nemůže považovat za obezřetné jednání Navrhovatele, na kterého pohlíží finanční arbitr optikou průměrného spotřebitele, jenž si k přihlídnutím ke všem zjištěným a vyvozeným okolnostem Pojistnou smlouvu nepřečetl, ani se s ní blíže neseznámil.

Finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel nebyl pasivní, Návrh na změnu Pojistné smlouvy s Podřízeným pojišťovacím zprostředkovatelem aktivně konzultoval, a dotazoval se na poplatky s touto změnou spojené („Bude částka 500 Kč z původní platby Kooperativy ukládat celá okamžitě po první platbě nebo z ní bude strhávána po dobu x let nějaká provize, která je u Kooperativy už zaplacená? Jakým způsobem je nyní přesně rozdělena částka 300 Kč (podklady máte u sebe), kterou platím Generali. Kolik z této částky jde na pojištění a kolik na poplatky a kolik na spořicí složku?“ – viz zpráva elektronické pošty ze dne 7. 3. 2013). Navrhovatel si tedy byl vědom skutečnosti, že jím zasílané pojistné není celé ukládáno jako rezerva, a že není možné okamžitě veškerými zaslanými prostředky disponovat.

Pro úplnost pak finanční arbitr doplňuje, že v kontextu pojistné částky 200.000 Kč pro případ smrti je nesrozumitelné tvrzení Navrhovatele, že „prázdné investičko je proti vší logice.“

Finanční arbitr nemůže dovodit, že Navrhovatel byl při podpisu Návrhu na změnu Pojistné smlouvy v právním omylu, natož v omylu podstatném a omluvitelném.

9.6 Ujednání o rizikovém pojistném

Finanční arbitr z úřední činnosti posuzoval případnou absolutní neplatnost Pojistné smlouvy nebo jejího smluvního ujednání.

Podle § 7 odst. 1 zákona o pojistné smlouvě musí mít pojistná smlouva písemnou formu, s výjimkou případů, kdy zakládá pojištění s pojistnou dobou kratší než 1 rok (krátkodobé pojištění). Finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 26. 3. 2008, sp. zn. 32 Odo 1242/2005, že „[j]de-li o právní úkon, pro který je stanovena pod sankcí neplatnosti písemná forma, musí určitost obsahu projevu vůle vyplývat z textu listiny, na niž je tento projev vůle zaznamenán.“ Všechna ujednání pojistné smlouvy tedy musí být písemná a zaznamenaná určitě a srozumitelně. Určitost je chápána jako kvalita obsahu právního úkonu (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 05. 2010, sp. zn. 23 Cdo 1122/2010 „Určitost představuje kvalitu obsahu právního úkonu; právní úkon je neurčitý, jestliže se jednajícím nezdařilo jednoznačným způsobem stanovit obsah vůle, přičemž neurčitost tohoto obsahu nelze odstranit a překlenout ani za použití výkladových pravidel.“).

Především pak podle § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku platí, že „[p]rávní úkon musí být učiněn svobodně a vážně, určitě a srozumitelně; jinak je neplatný.“

Právní úkon přitom není neurčitý, lze-li jeho obsah vyložit výkladem, v této souvislosti odkazuje finanční arbitr na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 19. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 573/2005, že „[z]ávěr o neurčitosti právního úkonu předpokládá, že ani jeho výkladem nelze dospět k nepochybnému poznání, co chtěl účastník projevit.“

Finanční arbitr posuzoval mimo jiné i ujednání o rizikovém pojistném, když podle čl. 12 odst. 1 Zvláštních pojistných podmínek platí, že „Pojistitel snižuje každý měsíc podílový účet pojistníka o rizikové pojistné za rizika sjednaná v pojistné smlouvě.“

Podle čl. 6 odst. 5 Zvláštních pojistných podmínek platí, že „Rizikové pojistné za pojištění pro případ smrti a doplňková pojištění je peněžním ekvivalentem odpovídajícím rozsahu pojistitelem poskytnuté pojistné ochrany. Výše rizikového pojistného se aktualizuje vždy k prvnímu dni měsíce a je kalkulována v závislosti na aktuálním věku, pohlaví a aktuální pojistné částce.“

Ze Zvláštních pojistných podmínek není ani výkladem seznatelná reálná výše ani vodítko ke stanovení výše rizikového pojistného na smrt, které Instituce z podílového účtu strhávala.

Finanční arbitr dovodil, že ujednání čl. 12 odst. 1 Zvláštních pojistných podmínek je neplatné pro neurčitost ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku.

Navrhovatel ve svém vyjádření ze dne 5. 4. 2018 výslovně uvedl, že nemá zájem o přiznání nároku na vydání neoprávněně strženého rizikového pojistného („... nechci řešit třicetikorunové poplatky a stokorunové pojistné na smrt ročně.“). Finanční arbitr tedy nárok

Navrhovatele vydání bezdůvodného obohacení ve výši neprávem strženého rizikového pojistného neposuzoval.

10 K výroku nálezů

Finanční arbitr na základě shromážděných podkladů a jejich pečlivém právním posouzení nezjistil, že by Navrhovatel při změně Pojistné smlouvy v kvalifikovaném omluvitelném omylu, proto jeho návrh ve vztahu k Instituci I zamítá.

Finanční arbitr současně zamítl návrh Navrhovatele proti Instituci II, když Navrhovatel ji sice označil jako účastníka řízení, ale nevznesl proti ní v řízení žádný nárok.

Na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto nálezů.

Poučení:

Proti tomuto nálezů lze podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi do 15 dnů od jeho doručení podat písemně odůvodněné námitky k finančnímu arbitrovi. Práva podat námitky se lze vzdát. Včas podané námitky mají odkladný účinek.

Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se

Navrhovatel – do vlastních rukou na adresu ■

Instituce I – datová schránka bcmp6yp

Instituce II – datová schránka 5ump2gz

